

504(082)

B53

ВІСНИК

екологічного наукового та
науково-методичного центру
Криворізького державного
педагогічного університету

Випуск 4

Кривий Ріг
2007

ОСОБЛИВОСТІ МІКРОМОРФОЛОГІЧНОЇ БУДОВИ ҐРУНТІВ ПІД ЛІСОВИМ НАСАДЖЕННЯМ В УМОВАХ ПРОМИСЛОВОГО КРИВОРІЗЖЯ

Є. Д. Ющук, М. А. Золотих

Криворізький державний педагогічний університет

Ґрунтовий покрив під штучним лісовим насадженням являється одним із головних компонентів лісового біогеоценозу і відіграє основну роль в ґрунтоутворенні степової зони України. Тут штучна зміна степових фітоценозів на лісові обумовлює формування ґрунтів, які характеризуються вищими агрономічними показниками, ніж ґрунти під степовим фітоценозом. Аналітичні показники переконують, що вплив деревних насаджень призводить до зростання якісних та кількісних характеристик. Тривале місце зростання лісових насаджень формує умови для зміни степових рослин у лісові рослинні угруповання, котрі призводять до ґрунтоутворення чорноземів лісопокрашених, яким властива висока родючість. Багаторічні дослідження по вивченню основних закономірностей функціонування основних компонентів лісових біогеоценозів було встановлено, що досконало сконструйований лісовий фітоценоз в умовах промислових чинників, характеризується певною адаптацією та стійкістю.

Багатогранні дослідження взаємодії з ґрунтовим покривом степових та лісових фітоценозів Криворізжя, дали можливість встановити шляхи розвитку цих біогеоценозів. На основі досліджень переконуємося, що вплив локально-катастрофічних сукцесій призводить до порушення таких компонентів як ґрунт, фітоценоз мікробіоценоз та мікроклімат.

Ґрунти степових місцезнаходжень характеризуються погіршеним гумусовим станом і властивостями. Мікроморфологічна будова змінюється проявом мікроагрегатного складу структури генетичних горизонтів і кольматції порового простору та ущільненні верхнього горизонту (0-10 см). Мікроморфологічні особливості ґрунту помітні у зміні архітекτονіки, загальмовані процеси міграції тонкодисперсної частини ґрунту, вилугуваності та лесіважу. Загальмованість цих процесів зумовлено значними домішками в атмосфері твердих фракцій цементного пилу, підлугуває показник кислотності ($pH = 7,5$)%

Ґрунти під лісовим фітоценозом характеризуються покращеним гумусовим показником та агрономічною характеристикою. Мікроморфологічна будова змінюється на добре оструктурений мікроагрегатний склад генетичних горизонтів. В поверхневому горизонті (0-10см) сформована складна система ходів дощових хробаків, густо переплетених грибними гіфами

цвільових грибів. Агрегати 0,1 – 0,3 мм мають добре розгалужену сітку внутріагрегатних пор. Викиди дощових хробаків змінюються від 0,12-3,0 мм, складаються із мінеральних часточок переважно дрібнозернистого кварцу, польового штату та органічних решток різного ступеня мінералізації. Зерна мінерального скелету мають мікротріщини, що переконує про їх термічне вивітрювання. Мінеральний скелет покритий тонкими плівками плазменного складу.

Материнська порода – лес 100-180 см пронизана кореневими системами деревних порід, по котрих проходить транзит плазменних речовин з верхніх генетичних горизонтів.

Наукове пізнання і направленість меліоративних темпів штучних лісових насаджень є необхідною умовою оптимізації степових земель і їх раціонального використання при створенні рекреаційних насаджень.

Якщо в ґрунті дуже велика кількість % Рь – ця ділянка називається «Мертвою ділянкою»